

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Umhverfis- og skipulagssvið

Suðurgata 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

Skipulagsstofnun
Sigurður Ásbjörnsson
Borgartúni 7 b
105 Reykjavík

Reykjavík 10. desember 2021
MÍ202112-0068/ 6.07 / K.M.

Efni: Uppbygging á íþróttasvæði Hauka á Ásvöllum í Hafnarfirði.

Minjastofnun Íslands hefur móttekið tölvupóst Skipulagsstofnunar frá 25. nóv. s.l. þar sem óskað er eftir umsögn um matsáætlun ofangreindar framkvæmdar.

Í matsáætlun kemur fram að Ásvellir eru íþróttasvæði Hauka í Vallahverfi í Hafnarfirði. Íþróttasvæðið er í eigu Hafnarfjarðarbæjar. Uppbygging íþróttamannvirkja hefur átt sér stað á svæðinu síðustu áratugi. Svæðið er um 16 ha að stærð og afmarkast af Ásbraut í vestri og norðri en íþróttahúsum og leikvöllum í austri og náttúrsvæðum í suðri. Þegar er á svæðinu íþróttamiðstöð, vallarhús, sundlaug, gervigrasvöllur, grasvöllur og æfingavellir ásamt tilheyrandi mannvirkjum í tengslum við vellina, bílastæði og gatnagerð.

Áformuð er fekari uppbygging á Ásvöllum. Skipulagsstofnun hefur tekið ákvörðun um að hluti fyrirhugaðra framkvæmda á svæðinu skuli fara í mat á umhverfisáhrifum. Um er að ræða byggingu fjölnota knattúss og gerð fjögurra æfingavalla.

Í matsáætlun segir að í mati á umhverfisáhrifum verði bornir saman tveir valkostir, A og B, og núllkostur, þ.e. óbreytt ástand og að ekki verið af framkvæmdum. Samkvæmt valkosti A verða mannvirki staðsett í samræmi við aðalskipulag og yfir standandi deiliskipulagsvinnu. Valkosturinn gerir ráð fyrir að knattúss sé staðsett nyrst á athugunarsvæðinu og æfingasvæði verði staðsett sunnan við núverandi gervigrasvöll. Valkostur B gerir ráð fyrir staðsetningu mannvirkja samkvæmt fyrra deiliskipulagi frá árinu 2010. Valkosturinn gerir ráð fyrir að knattúss sé staðsett sunnan við núverandi gervigrasvöll og æfingasvæðis er staðsett nyrst á athugunarsvæðinu. Báðir valkostirnir gera ráð fyrir því að syðst á svæðinu verði þrjár æfingavellir.

Fjallað er um fornleifar í kafla 6.5 í matsáætlun. Þar segir að samkvæmt fornleifaskráningu frá 1996 séu tvær fornleifar innan athugunarsvæðisins. Annars vegar fjárhústóftir, syðst á svæðinu milli tveggja æfingasvæða og hins vegar grjóthlaðið fjárbyrgi sem staðsett sé í jaðri hraunkants.

Í matsáætlun kemur fram að í kjölfar ábendinga frá Minjastofnun Íslands um matskyldufyrirspurn, þar sem bent var á ranga staðsetningu fjárhústófta, hafi uppdrætti verið breytt og ákveðið að breyta fyrirkomulagi knattvalla, m.a. til að

Vakin er athygli á því að skv. 51 gr. laga um menningarmínjar nr. 80/2012 eru ákvarðanir Minjastofnunar Íslands skv. 20., 23., 24., 28., 42. og 43 gr. sömu laga endanlegar á stjórnsýslustigi og ekki kærnlegar til æðra stjórnvalds. Jafnframt er vakin athygli á því að skv. 21. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993 getur aðili máls óskað eftir skriflegum rökstuðningi stjórnvalds fyrir ákvörðun hafi slíkur rökstuðningur ekki fylgt ákvörðuninni þegar hún var tilkynnt. Beiðni um rökstuðning fyrir ákvörðun skal bera fram innan 14 daga frá því að aðila var tilkynnt ákvörðunin og skal stjórnvald svara henni innan 14 daga frá því hún bærst.

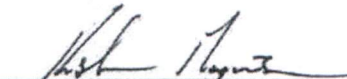
tryggja að fjárhústóft raskist ekki. Vegna staðsetningar fjárbyrgisins verði það ekki fyrir áhrifum fyrirhugaðra framkvæmda á íþróttasvæðinu. Þá segir að til að tryggja að ekki verði rask á fornleifum á framkvæmdatíma verða þær merktar og öryggissvæði afmarkað. Loks kemur fram að valkostir séu ekki taldir breyta einkennum fornleifa á svæðinu eða rýra verndargildi þeirra.

Í umsögn Minjastofnunar um matsskyldufyrirspurn fyrir á þessu ári kom fram að fyrir lægju fornleifaskráningar á svæðinu frá 1996 og 2005. Þessar skráningar væru barns síns tíma og uppfylltu ekki kröfur sem gerðar væru til fornleifaskráningar í dag. Minjastofnun Íslands taldi því að fá þyrfti fornleifafræðing til að uppfæra skráningu fornleifa innan íþróttasvæðisins á Ásvöllum.

Nýlega kom út skýrsla Byggðasafns Hafnarfjarðar, *Fornleifaskráning Hafnarfjarðar VIII. Ásland*. Í skýrslunni er gerð grein fyrir skráningu fornleifa á jörðinni Áslandi. Íþróttasvæðið á Ásvöllum er í landi Áslands. Með skýrslunni er búið að uppfylla kröfu Minjastofnunar um uppfærslu fornleifaskráningar á íþróttasvæðinu á Ásvöllum. Fjárhústóftin (2658-35) og fjárbyrgið (2658-60) hafa nú verið mæld upp og staðsett að nýju. Ekki fundust fleiri fornleifar innan svæðisins.

Minjastofnun Íslands gerir ekki athugasemd við matsáætlun ofangreindrar framkvæmdar. Bent skal á að í 21. gr. laga um menningarminjar (Nr. 80/2012) stendur m.a.: *Fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands. Og á 2. mgr. 24. gr. sömu laga sem hljóðar svo: Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskönnun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands.*

Virðingarfyllst,
f.h. Minjastofnunar Íslands

Kristinn Magnússon
verkefnastjóri

Afrit sent í tölvupósti:

Skipulagsstofnun (skipulag@skipulag.is)

Sigurður Ásbjörnsson (sigurdur.asbjornsson@skipulag.is)

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 REYKJAVÍKReykjavík, 16. desember 2021
Tilvísun: OS2021110107/50.4.3
Verknúmer: 1040000**Efni: Tillaga að matsáætlun um fyrirhugaða uppbyggingu á íþróttasvæði Hauka á Ásvöllum í Hafnarfirði**

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar, dags. 25. nóvember 2021, þar sem óskað er umsagnar Orkustofnunar um tillögu að matsáætlun vegna áforma um uppbyggingu á íþróttasvæði Hauka á Ásvöllum, í samræmi við ákvæði 2. mgr. 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana, nr. 111/2021. Samkvæmt lýsingu í tillögunni geta áformin haft áhrif á vatnafar Ástjarnar sem er tiltölulega lítið stöðuvatn, grunnt og afrennslislaust en vatnsstaðan í tjörninni ræðst af grunnvatnsstöðu í berginu. Ástjörn er friðlýst sem friðland með vísan til 49. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013, og hluti aðrennslissvæðis tjarnarinnar er friðlýst sem fólkvangur við Ástjörn og Ásfjall, sbr. 52. gr. laganna.

Í erindinu er óskað eftir því að Orkustofnun fjalli um hvort stofnunin, út frá sínu starfssviði, hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatsskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum hún telji að gera þurfi frekari skil eða höfð verði sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar. Þá er óskað eftir því að Orkustofnun geri grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði stofnunarinnar og framkvæmdin er háð.

Orkustofnun fer með leyfisveitingarvald vegna rannsókna með nýtingu í huga og/eða vegna nýtingar á grunnvatni með vísan til 4. og 6. gr. laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu, nr. 57/1998 (auðlindalög). Sömu leiðis veitir stofnunin leyfi fyrir veitingu vatns úr farvegi, breytingu á vatnsbotni, straumstefnu, vatnsmagni eða vatnsflæði, veitingu vatns af einni fasteign á aðra, stíflun og miðlun vatns með vísan til 7., 68., 75. og 78. gr. vatnalaga, nr. 15/1923, sbr. þó ákvæða laga um lax- og silungsveiði, nr. 61/2006. Miðað við lýsingu og framsett gögn í tillögu að matsáætlun á ekkert af framangreindu við um umrædda framkvæmd og hún því ekki háð leyfi stofnunarinnar.

Framangreind lagaákvæði afmarka stjórnsýslulega aðkomu Orkustofnunar að umræddri framkvæmd og lýtur því eftirfarandi umsögn stofnunarinnar einungis að þeim efnisþáttum fyrirspurnarinnar er varða starfssvið Orkustofnunar.

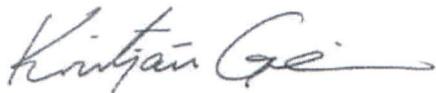
Eins og fram kemur í tillögu að matsáætlun, og nánar er rakið í ákvörðun Skipulagsstofnunar, dags. 13. júlí 2021, um matsskýldu framkvæmdarinnar, ríkir nokkur óvissa um áhrif fyrirhugaðra framkvæmda á vatnafar Ástjarnar og því talið mikilvægt að í umhverfismatsskýrslu verði það mál skoðað betur og hugað að mótvægisáðgerðum vegna þessa, vöktun á vatnsyfirborði tjarnarinnar og viðbragðsáætlun um aðgerðir verði vart við breytingar á vatninu.

Í umfjöllun er nokkuð vísað til skýrslu Orkustofnunar frá 2002 og samantektar Náttúrufræðistofnunar Íslands, Náttúrufræðistofu Kópavogs og Orkustofnunar frá 2001. Orkustofnun bendir á að árið 2003 var megin rannsóknarhluti stofnunarinnar skilinn frá við stofnun Íslenska Orkurannsóknna, ÍSOR, og vatnamælingasvið hennar fært undir nýja Veðurstofu árið 2008. Orkustofnun í dag hefur því ekkert beint rannsóknarhlutverk.

Með vísan til framanritaðs gerir Orkustofnun ekki athugasemdir við framlagða tillögu að matsáætlun vegna áforma um uppbyggingu Haukasvæðis við Ástjörn í Hafnarfirði.

Orkustofnun bendir á að umsögn þessi, sem stofnunin veitir Skipulagsstofnun, er af því tagi að ekki felist í henni vanhæfi stofnunarinnar til að taka afstöðu til erinda og/eða hugsanlegra leyfisveitinga stofnunarinnar á síðari stigum.

Virðingarfyllt,
f.h. orkumálastjóra

Kristján Geirsson
verkefnastjóri

Harpa Þórunn Pétursdóttir
lögfræðingur

Skipulagsstofnun
bt. Sigurðar Ásbjörnssonar
Borgartúni 7b
105 Reykjavík
sigurdur.asbjornsson@skipulag.is skipulag@skipulag.is

Dags. 21.12.2021
Tilv. 5618-0-0005
Mál 2021-0088
0.5.1

Með erindi dags. 25. nóvember sl. óskaði Skipulagsstofnun eftir umsögn Veðurstofu Íslands um tillögu að matsáætlun varðandi fyrirhugaða uppbyggingu á íþróttasvæði Hauka á Ásvöllum í Hafnarfirði.

Veðurstofan gerir ekki athugasemdir við tillögu þessa.

Virðingarfyllt,

Árni Snorrason
forstjóri VÍ

Skipulagsstofnun.
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Garðabær, 21. desember 2021
Tilvísun: K-16920

Umsögn um:

Áformaða uppbyggingu á íþróttasvæði Hauka á Ásvöllum í Hafnarfirði

Þann 25. nóvember 2021 barst heilbrigðiseftirliti erindi frá Skipulagsstofnun í samræmi við 21. grein laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Óskað var umsagnar heilbrigðisnefndar um tillögu að matsáætlun, sem VSÓ ráðgjöf vann fyrir Hafnarfjarðarbæ: *Uppbygging á íþróttasvæði Hauka að Ásvöllum í Hafnarfirði*. Skýrslan er dagsett nóvember 2021. Frestur til að veita umsögn er til 28. desember 2021.

Skipulagsstofnun óskar eftir að umsagnaraðili/leyfisveitendur geri grein fyrir leyfum sem eru á starfssviðum þeirra. Á byggingartíma er heilbrigðisnefnd ekki ætlað að hafa eftirlit eða veita starfsleyfi nema komi til þess að starfsmannabúðir að mótuneyti verði rekin á svæðinu. Rekstur íþróttasvæða, og þá meðtalið áformað knatthús, er hins vegar leyfisskylt hjá heilbrigðisnefnd og þá sérstaklega á grundvelli hollustuháttareglugerðar og laga um matvæli.

Þá óskar Skipulagsstofnun eftir álitum umsagnaraðila um fyrrgreinda tillögu að matsáætlun. Að umsagnaraðilar rýni ýmsa þætti á borð við skilgreiningu valkosta, gagnaöflun og fl. þætti er varða framsetningu umhverfismatsskýrslu.

Umsögn heilbrigðisnefndar.

Ástjörn og svæði umhverfis hana var friðlýst árið 1978. Í desember 1996 var verndarsvæðið stækkað með stofnun fólkvangs við Ástjörn og vesturhluta Ásfjalls. Með samningi við Umhverfisstofnun fékk Hafnarfjarðarbær (náttúruverndarnefnd Hafnarfjarðar) heimild til að annast framkvæmd friðlýsingar. Þá var Ástjörn metin sem einstætt náttúrufyrirbæri, sem enga hliðstæðu ætti í næsta nágrenni. Við tjörnina væri eina flórgoðavarpið á Suðvesturlandi enda snúa flest ákvæði friðlýsingarinnar að verndun fuglategundarinnar. Með aukinni byggð í námunda við tjörnina hefur öll umferð fólks við tjörnina óhjákvæmilega aukist og þá um leið álag á vistkerfi hennar. Það gefur tilefni til að endurskoða framkvæmd friðlýsingar Ástjarnar.

Skýrsla VSÓ er unnin fyrir Hafnarfjarðarbæ. Áhrifasvæði boðaðrar framkvæmdar nær til friðlýsts svæðis Ástjarnar. Í umsögn þessari verður fjallað um eftirtalda þætti; valkosti (bls. 4 í skýrslu VSÓ), vatnafar Ástjarnar (bls. 14 í skýrslu VSÓ), fuglalíf (bls. 24 í skýrslu VSÓ) og mótvægisáðgerðir (bls. 12 í skýrslu VSÓ).

Valkostir. Lög nr. 111/2021 ætla framkvæmdaaðila að bera saman raunhæfa kosti með tilliti til umhverfisáhrifa. Aðferðafræði til að finna ásættanlega lausn en raskar sem minnstu. Þessa kosti á síðan að bera saman við núll-kost, þ.e. ef ekki yrði farið í viðkomandi framkvæmd. Í þessu tilviki kemur það vart til greina því fyrir liggur, sbr. skýrslu VSÓ að slík ákvörðun uppfyllir ekki þarfir eða

markmið um að auka íþróttastarfsemi né þau áform að auka framboð íbúðarhúsnæðis á svæðinu. Í raun gildir það sama um kost B í skýrslu VSÓ. Sá kostur vísar til deiliskipulags frá 2010 sem hefur þegar eða sterkur vilji er til að fella úr gildi því sá kostur hindrar aukið íbúðamagn á svæðinu. Kostur B er því ekki raunhæfur.

Greining valkosta þar sem í raun er aðeins einn valkostur er til skoðunar er ekki í anda laganna nr. 111/2021. Framkvæmdaraðili, skýrsluhöfundar verða að leggja fram aðra kosti til að bera saman við kost A. Aðrir kostir sem koma ættu til skoðunar eru aðrar gerðir eða stærðir á íþróttamannvirkinu og aðrar útfærslur s.s. er varðar nálægð við Ástjörn. Meta ætti hvort minna mannvirki myndi ekki fullnægja raunverulegri þörf samfélagsins fyrir knattþús. Ef svo væri hvort það myndi valda minna álagi innan friðlandsins og minni líkum á röskun á grunnvatnsflæði. Heilbrigðisnefnd telur að fjölga þurfi valkostum í matsáætlun.

Vatnafar Ástjarnar. Þessi þáttur fær töluverða umfjöllun í drögunum enda mjög mikilvægur. En áformuð umfjöllun eins og henni er lýst í skýrslunni mun ekki svara þeirri áleitnu spurningu hvort framkvæmdir við og fargið sem því fylgir að reisa 9.900m² byggingu með 25 metra mænishæð auk 900 m² samtengdrar þjónustubyggingar ofan á tveimur hraunlögum frá nútíma, geti haft áhrif á lekt jarðlaganna á byggingartíma eða eftir að honum lýkur. Það er fullyrðingin sem kemur fram í meðfylgjandi tilvitnun sem þarf að rýna:

„Þar sem gröftur framkvæmdarinnar nær ekki niður að hæsta grunnvatnsyfirborði er ekki talin hætta á að fyrirhuguð framkvæmd hafi áhrif á lekt stemmisins, og þar af leiðandi ætti flæði grunnvatns úr Ástjörn að haldast óbreytt.“ (bls. 17, undirstrikun er HHK)

Heilbrigðisnefnd telur að útvíkka þurfi aðra matsspurninguna í vatnafarskaflanum; „Getur jarðvinna vegna valkosta aukið flæði úr Ástjörn til austurs og lækkun á grunnvatnsstöðu“ (bls. 18, Sennilega ritvilla, ætti standa til vesturs en ekki til austurs, undirstrikun er HHK.)

Heilbrigðiseftirlitið áréttar að það hefur ekki aðkomu að framkvæmdum á svæðinu. Viðmið um reglugerðir bls. 19, eru sótt í lög nr. 7/1998 en báðar nefndar reglugerðir, sem tengdar eru lögunum, eru brottfallnar. Leita mætti viðmiða í reglugerð 884/2017 um varnir gegn olíumengun frá starfsemi í landi. Þá mætti í kafla um fyrirliggjandi gögn tiltaka rannsóknarskýrslu sem Tryggvi Þórðarson vann 2010 fyrir Hafnarfjörð; Mengunarflokkun á Ástjörn.

Fuqlalif. Ástjörn er friðlýst vegna flórgoðans. Eina fuglategundin á Íslandi sem verpir í flothreiður. Flórgoði hefur verið á valista um langt árabil. Stofninum hrakaði verulega á 20. öld og var um 1990 kominn niður í um 300 pör á landinu. Þegar Ástjörn var friðlýst 1978 var eina flórgoðavarpíð á Suðvesturlandi sagt vera þar að finna en svo er ekki í dag. Stofninn hefur nokkuð reist við víða um land síðan þá. Megin hluti stofnsins er sem fyrr á Norðausturlandi en strjállega varp annars staðar. Líkur hafa verið leiddar að því að þungamiðja varpsins á Suðvesturlandi hafi eða sé að færast yfir á Vífilsstaðavatn. Á undanförunum árum hefur a.m.k. borðið meira á honum á öðrum

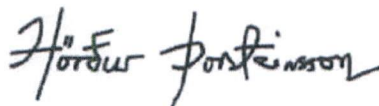
vötnum á Suðvesturlandi en á Ástjörn, s.s. á Vífilsstaðavatni, Rauðavatni og Leirtjörn á Mosfellsheiði.

Í skýrslu VSÓ er sagt að flórgoðavarpíð á Ástjörn hafi verið svipað að styrkleika frá 1954 (frá því talningar hófust innskot HHK.). Nokkuð árvissar talningar á flórgoða fóru fram á Ástjörn á árunum frá 1954 og inn á tíunda áratuginn en líklega sjaldnar eftir það. Í skýrslu sem Ólafur K Nielsen líffræðingur vann fyrir Hafnarfjörð og Garðabæ 1993 (*Fuglalíf við vötn ofan Hafnarfjarðar og Garðabæjar*) er birt tafla um árlegar talningar á Ástjörn. Á nokkurra ára fresti hefur Náttúrufræðistofnun látið telja vatnafugla vítt um land yfir sumarið. Slík talning fór fram s.l. sumar. Þá sáust flórgoðar á Ástjörn yfir sumarið, mis margir milli mánaða. Eitt hreiður fannst vestanvert við vatnið (munnlegar heimildar) en voru hugsanlega fleiri. Óvíst er hvort ungar komust upp á Ástjörn s.l. sumar (og sama gildir um sumarið 2020, munnlegar upplýsingar). Umferð gangandi og hjólandi fólks við varpstaðinn var mikil sem og lausaganga hunda en veður voru líka flórgoða óhagstæð s.l. sumar. Það verður að setja ákveðinn fyrirvara við þá staðhæfingu í skýrslu VSÓ að flórgoðavarpíð við Ástjörn hafi verið svipað að styrkleika frá 1954.

Fram kemur í kaflanum að fenginn verður fuglasérfræðingur til að safna gögnum og leggja mat á áhrif valkosta á fuglalíf innan framkvæmdasvæðis og Ástjarnar. Er það vel. Heilbrigðisnefnd telur að þess megi gæta skýrar í matsskýrslu að friðlýsing Ástjarnar er í grunninn friðlýsing á búsvæði flórgoðans.

Mótvægisáðgerðir. Engar efnislegar athugasemdir eru gerðar við þennan kafla. Það er ljóst að vægi hans mun aukast þegar fleiri en einn raunhæfur valkostur kemur til skoðunar. Í kaflanum er til tekið að mótvægisáðgerðir nái bæði til hönnunartíma, framkvæmdatíma og að loknum framkvæmdum. Með vísan til þess síðast talda og til þess að aukin byggð og stór aukin umferð almennings vegna aukinnar íþróttastarfsemi í næsta nágrenni við Ástjörn verði að boðaðri framkvæmd minnir heilbrigðisnefnd á að endurskoðun á framkvæmd friðlýsingar gæti verið hluti af mótvægisáðgerðum.

F.h. heilbrigðisnefndar

Hörður Þorsteinsson
Framkvæmdastjóri

Skipulagsstofnun
b.t. Sigurðar Ásbjörnssonar
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 28. desember 2021

Tilvisun: 202111-0037

SS

SS

Efni: Umsögn um matsáætlun um uppbyggingu á íþróttasvæði Hauka á Ásvöllum.

Vísað er til tölvupósts frá Skipulagsstofnun, dags. 25. nóvember 2021, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um tillögu að matsáætlun um fyrirhugaða uppbyggingu á íþróttasvæði Hauka á Ásvöllum.

Náttúrufræðistofnun veitti umsögn um matsskyldu framkvæmdarinnar þann 5. maí 2021. Það var mat Náttúrufræðistofnunar að framkvæmdin ætti að fara í mat á umhverfisáhrifum og var það einnig niðurstaða Skipulagsstofnunar.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér tillögu að matsáætlun, telur að áætluð framkvæmd umhverfismatsins sé skynsamleg, en vill koma eftirfarandi ábendingum á framfæri:

- Grundvallaratriði í umhverfismatinu er að meta hvort hættu sé á að framkvæmdirnar rýri náttúruverndargildi friðlandsins og fólkvangsins við Ástjörn. Horfa þarf því sérstaklega til þess markmiðs að áfram verði hægt að uppfylla skilmála og reglur friðlýsingarinnar og meta þarf hvernig framkvæmdirnar hafi áhrif á það markmið. Á það bæði við um óafturkræf áhrif t.d. rask en einnig áhrif vegna truflunar á framkvæmdatíma og af rekstri íþróttamannvirkja miðað við áformaðar staðsetningar.
- Í kafla um áhrif á jarðminjar kemur fram að óumflýjanlegt sé að raska nútímahrauni sem fellur undir ákvæði 61. greinar laga um náttúruvernd nr. 60/2013 og að það sé mat sveitarfélagsins að hagsmunir til að bæta þjónustu við íbúa og aðgengi að íþróttasvæði Hauka vegi þyngra en verndun hrauns. Ekki er fjallað um neinar mögulegar mótvægisáðgerðir í þessu samhengi nema að takmarka raskið eins og hægt er. Möguleg mótvægisáðgerð væri t.d. að tryggja langtímaverndun nútímahrauns á öðrum svæðum innan sveitarfélagsins til að bæta upp það sem tapast undir framkvæmdir en mikið af nútímahrauni hefur verið raskað í Hafnarfirði vegna uppbyggingar á síðustu árum. Náttúrufræðistofnun telur að fjalla mætti um mótvægisáðgerðir af þeim toga í umhverfismatinu.
- Jákvætt er að hafin sé vöktun á grunnvatnsstöðu Ástjarnar og mikilvægt að reynt sé að spá fyrir um möguleg áhrif framkvæmdanna á grunnvatnsrennsli á svæðinu. Fram kemur í matsáætluninni að gróftur framkvæmdarinnar muni ekki ná niður að hæsta grunnvatnsyfirborði en ekki er greint nánar frá þessu. Mikilvægt er að fjallað sé

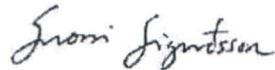

nákvæmlega í matsskýrslunni hvernig áætlaður gröftur á framkvæmdasvæði verði þannig að sýnt sé fram á að fylgt sé ráðleggingum sem eiga að vernda lekt jarðlaga á svæðinu og þannig raska ekki vatnafari Ástjarnar.

- Í kafla um fuglalíf segir að eina flórgoðavarpíð á Suðvesturlandi sé við Ástjörn. Það var lengi vel svo en flórgoða hefur fjölgað í landshlutanum undanfarin ár og varp hans verið staðfest á fleiri vötnum t.d. Elliðavatni, Rauðavatni og Vífilsstaðavatni.
- Jákvætt er að ekki eigi að framkvæma á varptíma fugla sem og forðast notkun flóðljósa á þeim tíma. Taka mætti til betri skoðunar áhrif hávaða á fuglalíf á rekstrartíma knattúss og íþróttavalla.

Náttúrufræðistofnun er tilbúin til frekari samráðs og ráðgjafar og mun veita umsögn um umhverfismatsskýrslu framkvæmdarinnar þegar hún verður auglýst.

Virðingarfyllst,

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndar

Skipulagsstofnun
Sigurður Ásbjörnsson
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Hafnarfirði, 3.1.2022
MFRI: 2021-11-0353

Efni: Tillaga að matsáætlun – íþróttasvæði Hauka

Við er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 25. nóvember 2021, þar sem óskað er eftir umsögn Hafrannsóknastofnunar um tillögu að matsáætlun vegna íþróttasvæðis Hauka í Hafnarfirði skv. 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Skipulagsstofnun óskar eftir því að Hafrannsóknastofnun gefi umsögn um tillögu að matsáætlun ofangreindrar framkvæmdar skv. 2. mgr. 8. gr. laga nr. 106/200 og 17. gr. reglugerðar nr. 660/2015 um mat á umhverfisáhrifum.

Í umsögninni þarf eftir því sem við á að koma fram hvort umsagnaraðili hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar, út frá sínu starfssviði, svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatsskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum umsagnaraðili telur að gera þurfi frekari skil eða hafa sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar. Leyfisveitendur skulu í umsögn sinni gera grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði þeirra og framkvæmdin er háð.

Til stendur að reisa fjölnota knatthús og fjóra æfingavelli Ásvöllum í Hafnarfirði.

Fyrirhugað framkvæmdasvæði er á hrauni og mun liggja að friðlandsmörkum Ástjarnar. Ástjörn og aðliggjandi svæði þar á meðal votlendið í kringum hana, var friðlýst árið 1978 (auglýsing nr. 189/1978)¹ vegna náttúrufars. Verndarsvæðið var síðan stækkað 1996 með stofnun fólkvangs við Ástjörn og Ásfjall (auglýsing nr. 658/1996)². Skilgreining á verndarsvæðinu er: „Ástjörn er u.þ.b. 4,71 ha að stærð. Bakkar tjarnarinnar eru raklendir og að norðaustanverðu er stórt mýrarstykki niður undan gamla Ásbænum en mýrlendið við tjörnina er samtals 8,46 ha að stærð“³.

Samkvæmt lýsingu í fyrirliggjandi matsáætlun felur framkvæmdin í sér byggingu 9.900 m² fjölnota knatthúss auk 900m² samtengdri þjónustubyggingu. Þá gerir áætlunin ráð fyrir byggingu

¹ https://ust.is/library/Skrar/Einstaklingar/Fridlyst-svaedi/Auglysingar/astjorn_189_1978.pdf

² https://ust.is/library/Skrar/Einstaklingar/Fridlyst-svaedi/Auglysingar/asfjall_658_1996.pdf

³ Gunnar Ólafsson og Guðriður Þorvarðardóttir, 1998. Náttúrufræðingurinn, 67. árg. 1997-1998, 3.-4. tbl. bls. 275-286.

fjögurra æfingarvalla á svæðinu. Í matsáætluninni eru tilteknir þrjú valkostir; valkostur A og B auk núllkostar. Síðastnefndi kosturinn felur í sér óbreytt ástand og að ekki verði farið í framkvæmdir. Hinir tveir kostirnir byggjast á mismunandi staðsetningu knatthúss og eins af fjórum æfingavöllum. Valkostur A gerir ráð fyrir að staðsetning mannvirkja verði í samræmi við aðalskipulag og yfirstandi deiliskipulagsvinnu. Þar er gert ráð fyrir að knatthúsið verði byggt nyrst á svæðinu og einn af fjórum æfingavöllum verði sunnan við núverandi gervigrasvöll. Í valkosti B er gert ráð fyrir knatthúsi sunnar eða þar sem gert er ráð fyrir æfingavelli í valkosti A og æfingavöllurinn verði nyrst, þar sem gert er ráð fyrir knatthúsi í valkosti A. Í raun er verið að víxla staðsetningum knatthúss og eins af æfingavöllum í þessum tveimur kostum. Syðst á skilgreindu athugunarsvæði sbr. matsáætlun, er gert ráð fyrir þremur æfingavöllum.

Í áður nefndri auglýsingu nr. 189/1978 í B hluta Stjórnartíðinda um friðlýsingu Ástjarnar við Hafnarfjörð ásamt aðliggjandi svæðis er tilgreint að eftirfarandi reglur gildi um svæðið:

1. *Mannvirkjagerð og jarðrask allt er bannað án leyfis [Umhverfisstofnunar].*
2. *Óheimilt er að breyta náttúrulegu vatnsborði Ástjarnar, svo og að losa á vatnasviði hennar efni sem skaðað geta gróður eða dýralíf á svæðinu.*
3. *Gangandi fólki er heimil för um svæðið. Á varptíma (1. maí - 15. júlí) er umferð um svæðið óheimil.*
4. *Öllum er skylt að ganga vel og hreinlega um friðlandið.*
5. *Bannað er að skerða gróður, trufla dýralíf, skaða varp og fara um friðlandið með skotvopn.*

Athugasemdir Hafrannsóknarstofnunar um stækkun ípróttasvæðis Hauka við Ástjörn í Hafnarfirði beinast aðallega að tveimur þáttum sem eru: 1) hugsanleg áhrif á vatnafar sem gætu síðan haft áhrif á vatnsborð Ástjarnar og aðliggjandi votlendis og 2) hugsanleg áhrif frá útilýsingu (t.d. flóðlýsingu) á vistkerfi Ástjarnar og aðliggjandi votlendis. Hér að neðan verður frekar gerð grein fyrir þessum þáttum auk sértækra athugasemda.

Grunnvatns- og yfirborðsrennsli

Hafrannsóknastofnun tekur undir mat Skipulagsstofnunar um að ein af helstu áhrifum framkvæmdarinnar gætu verið á afrennsli af svæðinu og þar með gæti vatnsstaða Ástjarnar og aðliggjandi votlendis breyst. Í matsáætluninni er greinargóð lýsing á aðgerðum til að koma í veg fyrir að afrennsli vegna framkvæmdanna leiði til vatnsborðslækkunar í Ástjörn og aðliggjandi votlendis. Enn fremur er skýrt tekið fram að við hönnun framkvæmdarinnar verði tryggt að afrennsli frá framkvæmdasvæðinu renni ekki í Ástjörn og hindrað verði að olía og önnur mengandi efni berist í tjörnina. Hafrannsóknastofnun vill hér ítreka það sem fram kemur í áliti Skipulagsstofnunar um að lítið megi út af bera til að þessar aðgerðir verði ekki fullnægjandi.

Hafrannsóknastofnun bendir enn fremur á að í ljósi breytinga á veðurfari, sem m.a. fylgir meiri úrkomu á formi regns, er nauðsynlegt að rennsli til og frá Ástjörn sé vakt að Á mynd 6.3 með hæðarlínugreiningu af Ástjörn er gert ráð fyrir að vatnsborð hennar verði ekki hærra en u.þ.b. 21 m y.s. Fari vatnsborðið yfir 21 m y.s. er líklegt að útrennsli þess flæði til vesturs og fari þá inn á

syðstu æfingavellina. Hafrannsóknastofnun tekur þar með undir álit Skipulagsstofnunar að mikilvægt sé að nýjar rannsóknir verði gerðar á vatnafari á vatnasviði Ástjarnar auk þess telur Hafrannsóknastofnun að mikilvægt sé að gera spálíkan um hugsanlegar breytingar á vatnsbúskapnum m.t.t. veðurfarsbreytinga og fyrirbyggjandi veðurfarspálíkana.

LjósMengun

Gert er ráð fyrir fjórum æfingavöllum, þremur syðst á svæðinu og einum nyrst (valkostur B) eða á milli knatthúss (valkostur A) og þriggja æfingavallana syðst.

Í kafla 6.7, þar sem fjallað er um áhrif á hljóðvist og lýsingar, er m.a. sagt að miðað sé við að flóðljós séu almennt ekki í notkun yfir sumartímann og að slökkt verði á þeim í síðasta lagi klukkan 22:00 á virkum dögum og fyrr sé það hægt. Enn fremur segir í þessum sama kafla að flóðljós verði ekki sett upp við æfingavelli og stefnt sé að því að haga skipulagi þannig að álag á æfingavöllum sé dags daglega frá kl. 10-22 og 10-19 um helgar. Að mati Hafrannsóknarstofnunar er ekki ljóst um hvaða mánuði er átt við þegar talað er um sumartímann. Væntanlega er það tímabilið frá maí til september en gera þarf grein fyrir þessu atriði. Enn fremur er óljóst hvar flóðljósin verði notuð, ef ekki á að nota þá við æfingavellina. Í því ljósi er óljóst hvaða lýsing verður notuð á æfingavöllum ef ekki á að nota flóðljós þar og þeir nýttir daglega kl. 10-22 og 10-19 um helgar, væntanlega allt árið um kring.

Hafrannsóknastofnun leggur til að betur sé gerð grein fyrir staðsetningu lýsinga, hvort heldur er flóðljósa eða götu og bílastæðalýsingar á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. Enn fremur þarf að liggja fyrir hver mikil breyting verður á birtu miðað við núverandi skilyrði og við fulla lýsingu. Megin ástæða þessarar athugasemdar felst í hugsanlegum áhrifum vegna ljósmengunar á aðliggjandi vistkerfi, bæði í Ástjörn og aðliggjandi votlendi. Sýnt hefur verið fram á neikvæð áhrif lýsingar á ljóslootu (e: photoperiod) lífvera, bæði plantna og dýra (sjá m.a. Rich og Longcore (ritstj.) 2006)⁴.

Aðrar athugasemdir

Í kafla 4.1 segir m.a. „*tjörnin og svæðið umhverfis hana einkennist af mjög auðugu gróður- og dýralífi og í henni er mikið smádýralíf sem er þó lítt rannsakað.*“ Það er ekki allskostar rétt því Náttúrufræðistofa Kópavogs rannsakaði lífríki Hamarskotslækjar og Ástjarnar frá maí 2000 fram í mars árið eftir⁵.

⁴ Rich C, Longcore T (eds.). 2006. *Ecological Consequences of Artificial Night Lighting*. ISBN: 1559631295. 480 pages. Island Press. (https://www.researchgate.net/publication/40777410_Ecological_Consequences_of_Artificial_Night_Lighting).

⁵ Hilmar J. Malmquist, Erlín Emma Jóhannsdóttir og Finnur Ingimarsson. 2001. *Dýralíf og efnafræði í Hamarskotslæk og Ástjörn*. Náttúrustofa Kópavogs. 34 síður. <https://natkop.kopavogur.is/asset/1904/01-1-hamarskotslaekur.pdf>

Til viðbótar er rétt að benda á samantekt úr efni erinda á málþingi sem haldið var þann 30. mars 2007 í Reykjavík og bar titilinn Vötn og vatnasvið á höfuðborgarsvæðinu – ástand og horfur⁶. Í þessum erindum var m.a. fjallað um vatnafar, efnabúskap, lífríki og jarðfræði.

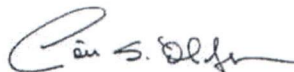
Í töflu 5.1 um forsendur á bak við vinsun umhverfisþátta í mati á umhverfisáhrifum er hvergi minnst á vatnalíf, einungis vatnafar. Síðarnefnda hugtakið nær á engan veginn yfir lífríki vatns og votlendis (sjá grein eftir Freysteinn Sigurðsson í ritinu Vötn og vatnasvið á höfuðborgarsvæðinu – ástand og horfur).

Í töflu 5.2 um helstu áhrifaþætti framkvæmdar er enn fremur hvergi minnst á áhrif á vatnalíf.

Í kafla 6.2 um vatnafar Ástjarnar er vísað í lög um stjórn vatnamála nr. 36/2011 þar sem einungis er vísað til þess að um að efnafræðilegu ástandi sé að lágmarki haldið góðu. Löggin taka í raun á því að halda vistfræðilegu ástandi vatns góðu og innan þess eru margir þættir m.a. lífrænir (vatnalíf) og eðlis-efnafræðilegir og vatnsformfræðilegir.

F.h. Hafrannsóknastofnunar

Jón S. Ólafsson

⁶https://natkop.kopavogur.is/assets/votn_a_hofud_Erindi_1708759.pdf (heimsótt 8.11.2021)

Skipulagsstofnun
b.t. Sigurðar Ásbjörnssonar
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 13. janúar 2022
UST202111-264/A.P.
10.05.00

Efni: Mat á umhverfisáhrifum – matsáætlun – uppbygging íþróttasvæðis Hauka á Ásvöllum í Hafnarfirði

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar er barst 25. nóvember sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda matsáætlun.

Framkvæmdarlýsing

Hafnarfjarðarbær (hér eftir nefndur framkvæmdaraðili) áformar uppbyggingu á Ásvöllum, íþróttasvæði Hauka í Hafnarfirði. Uppbyggingin felur m.a. í sér fjölnota knatthús að stærð 9.900 m² og fjóra æfingavelli. Í heild er svæðið um 16 ha að stærð.

Báðir valkostir sem kynntir eru í matsáætlun eru í samræmi við gildandi aðalskipulag. Valkostur B er í samræmi við gildandi deiliskipulag en skv. matsáætlun hefur verið unnin tillaga að deiliskipulagsbreytingu í samræmi við valkost A.

Íþróttasvæðið á Ásvöllum liggur upp að friðlandinu við *Ástjörn* sem var friðlýst árið 1978 sbr. auglýsingu nr. 189/1978 og fólkvangi við *Ástjörn og Ásfjall* sbr. auglýsingu nr. 658/1996.

Umhverfisstofnun vekur athygli á að stofnunin hefur áður veitt umsagnir um matsskyldu framkvæmdarinnar og um skipulagstillögur fyrir svæðið.¹

Mat á umhverfisáhrifum

Í umhverfismati verður gerð grein fyrir helstu áhrifum framkvæmdar á eftirfarandi umhverfisþætti: jarðminjar, vatnafar *Ástjarnar*, gróðurfar, landslag og ásýnd, fornleifar, fuglalíf, hljóðvist og útivist.

Samkvæmt framkvæmdaraðila eru helstu áhrifaþættir framkvæmdar umfang mannvirkja, rask, ónæði á framkvæmdartíma og mengun frá vinnutækjum.

Valkostir

Í matsáætlun kemur fram að í umhverfismati verður valkostur A (aðalvalkostur) borinn saman við valkost B (gildandi deiliskipulag) auk þess sem valkostirnir verða bornir saman

¹ *U.MÁU.MSF.Ásvellir.úppbygging.íþróttasvæðis.pdf (ust.is).

Umhverfisskýrsla fyrir deiliskipulag - Ásvellir - Hafnarfjarðarbær.pdf (ust.is) og

Tillaga - breyting á aðalskipulagi Hafnarfjarðar 2013 - 2025 og breyting á deiliskipulagi - íþróttasvæði Hauka - Ásvellir.pdf (ust.is)

við núllkost. Að mati Umhverfisstofnunar er lítil áhersla lögð á samburð við núllkost en þar sem framkvæmdin hefur ekki áður farið í mat á umhverfisáhrifum er mikilvægt að umhverfisáhrif valkostanna tveggja séu borin saman við núverandi ástand. Að auki er lítil áhersla lögð á umhverfisáhrif æfingavallanna þriggja sem eru fyrirhugaðir syðst á lóðinni en mikilvægt er að metin séu umhverfisáhrif framkvæmdanna á Ásvöllum í heild sinni til að gefa rétta mynd af áhrifunum.

Friðlýst svæði

Líkt og fram hefur komið hér að framan og tekið er fram í matsáætlun liggur fyrirhugað framkvæmdasvæði upp við mörk friðlandsins *Ástjarnar* og fólkvangsins *Ástjarnar og Ásfjalls*. Á vef Umhverfisstofnunar er Ástjörn lýst sem „*einstæðu náttúrufríbærri sem á sér enga hliðstæðu í næsta nágrenni hins nær samfellda þéttbýlis höfuðborgarsvæðisins. Tjörnin og svæðið umhverfis hana einkennist af mjög auðugu gróður- og dýralífi. Þar er t.d. að finna eina flórgoðavarpíð á Suðvesturlandi en tegundinni hefur fækkað til muna frá því sem var á fyrri hluta 20. aldar og er flórgoði alfriðuð tegund og á válista. Í tjörninni er mikið smádýralíf sem er þó lítt rannsakað.*“ Ástjörn hefur gegnt og gegnir enn mikilvægu hlutverki í afkomu flórgoðastofnins.

Umhverfisstofnun bendir á að skv. friðlýsingarskilmálum er mannvirkjagerð og jarðrask bannað án leyfis Umhverfisstofnunar. Líkt og fram kom í umsögn stofnunarinnar um matsskyldufyrirspurn framkvæmdarinnar telur stofnunin hættu á að rask nái inn fyrir mörk friðlandsins. Stofnunin telur að enn sé hættu á því og vísar í mynd 4.1 þar sem knatthúsið liggur þétt upp við friðlandið auk þess sem myndir 6.5 og 6.6 hafa ekki verið uppfærðar þar sem mannvirki nær ótvírætt inn fyrir mörk friðlandsins. Ekki er heimil mannvirkjagerð og jarðrask innan friðlandsins nema með leyfi Umhverfisstofnunar.

Auk þess vill Umhverfisstofnun vekja athygli á 54. gr. náttúruverndarlaga en þar segir: „*ef starfsemi eða framkvæmdir utan friðlýsts svæðis, sem leyfisskyldar eru samkvæmt öðrum lögum, geta haft áhrif á verndargildi friðlýsta svæðisins skal taka mið af því við ákvörðun um veitingu leyfis. Leita skal umsagnar Umhverfisstofnunar áður en leyfi er veitt. Setja má skilyrði til að koma í veg fyrir skaða af starfsemi eða framkvæmdum á hinu friðlýsta svæði. Um aðra starfsemi og framkvæmdir gildir aðgæsluskylda skv. 6. gr.*“

Vegna mögulegra áhrifa framkvæmdarinnar á náttúru og upplifun gesta innan friðlýstu svæðanna telur Umhverfisstofnun mikilvægt að metin séu áhrif á verndargildi friðlýstu svæðanna í umhverfismati.

Vatnafar

Í matsáætlun kemur fram að Ástjörn er laukavatn sem er forgangsvistgerð með mjög hátt verndargildi skv. vistgerðaflokkun Náttúrufræðistofnunar Íslands og er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.

Tjörnin er að mati Umhverfisstofnunar þegar undir töluverðu álagi vegna uppbyggingar mannvirkja umhverfis friðlandið og því viðkvæmt fyrir breytingum á vatnsstöðu þess. Stofnunin telur hættu á að áform um æfingavelli á suðurhluta lóðarinnar geti haft varanleg áhrif á vatnsyfirborð og lífríki tjarnarinnar.

Samkvæmt friðlýsingarskilmálum má ekki breyta vatnsyfirborði Ástjarnar. Því telur Umhverfisstofnun mikilvægt að framkvæmdaraðili útbúi áætlun um vöktun á vatnsyfirborði tjarnarinnar auk viðbragðsáætlunar um aðgerðir sem grípa skuli til verði

vart við breytingar á vatninu. Umhverfisstofnun tekur fram að breytingar umfram það sem telst til náttúrulegra breytinga á vatnsstöðu geta haft umtalsverð áhrif á lífríki tjarnarinnar, m.a. með auknu gruggi, rofi vatnsbakka og áhrifum á gróður og dýralíf.

Í umsögn Umhverfisstofnunar um matsskyldufyrirspurn framkvæmdarinnar frá 14. maí 2021 segir að vísað sé til skýrslu um vatnasvið Ástjarnar frá 2002 og að mati stofnunarinnar sé nauðsynlegt að gera nýjar athuganir á vatnasviði Ástjarnar, kanna hvort breytingar hafi orðið á vatnasviði Ástjarnar frá fyrri rannsóknum og meta sérstaklega áhrif framkvæmdakosta og hugsanlegra mótvægisáðgerða á vatnasviðið.

Í matsáætlun kemur fram að í kjölfar ákvörðunar Skipulagsstofnunar hefur þegar verið hafin vöktun á grunnvatnsstöðu Ástjarnar en mælingar hófust í júní 2021. Umhverfisstofnun fagnar því að grunnvatnsmælingar séu hafnar og telur mikilvægt að þeim verði haldið áfram. Ef vart verður breytinga á grunnvatnsstöðu Ástjarnar umfram það sem telst til náttúrulegra sveifna skal framkvæmdaraðili upplýsa Umhverfisstofnun tafarlaust.

Að mati Umhverfisstofnunar er nauðsynlegt að fram fari rannsóknir á vatnasviði Ástjarnar og að skýrt sé hver áhrif framkvæmdanna verði, t.a.m. á lekt hraunsins, þar sem breytingar á vatnasviði munu hafa áhrif á allt lífríki, gróður- og dýralíf í tjörninni.

Fuglar

Í Ástjörn er, líkt og fram kemur í matsáætlun, að finna eina flórgoðavarpíð á Suðvesturlandi en flórgoði er alfríðuð tegund og er á valista. Umhverfisstofnun telur mikilvægt að metin séu áhrif aukinnar umferðar, hávaða og lýsingar frá fyrirhuguðu íþróttasvæði á fuglalíf Ástjarnar.

Í matsáætlun kemur fram að fuglasérfræðingur verði fenginn til að taka saman fyrirbyggjandi gögn um fuglalíf við fyrirhugað framkvæmdasvæði og Ástjörn og leggja mat á áhrif valkosta. Umhverfisstofnun telur mikilvægt að óskað sé eftir álit frá Náttúrufræðistofnun Íslands á áhrifum framkvæmdanna á fuglalíf Ástjarnar.

Lýsing og hljóðvist

Í matsáætlun segir að í umhverfismatsskýrslu verði ekki gert ráð fyrir ítarlegri umfjöllun um áhrif á hljóðvist og lýsingu en gert er í matsáætluninni.

Þó kemur fram í kafla 6.8 um útivist að metið verði hvort valkostirnir breyti upplifun þeirra sem fara um útivistarsvæðið með tilliti til hljóðvistar og ásýndar svæðisins. Umhverfisstofnun telur að meta skuli áhrif framkvæmdarinnar á ásýnd og hljóðvist, bæði með tilliti til fólks og lífríkis. Ljósmeignun, skuggar og hávaði frá íþróttasvæðinu gæti mögulega haft áhrif á þá fugla sem þarna eru sem og á upplifun gesta sem nýta svæðið til útivistar.

Hraun

Í matsáætlun kemur fram að á fyrirhuguðu framkvæmdarsvæði er nútímahraun sem nýtur sérstakrar verndar skv. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Þá segir að báðir valkostir komi til með að raska hrauni og að valkostir verði bornir saman með tilliti til rasks á eldhrauni. Einnig segir að ekki sé talið æskilegt að uppbygging íþróttasvæðis fari fram á öðrum svæðum enda sé búið að skilgreina svæðið sem slíkt í aðalskipulagi.

Umhverfisstofnun minnir á að skv. 61. gr. náttúruverndarlaganna ber að forðast að raska eldhrauni frá nútíma nema brýna nauðsyn beri til og ljóst að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Í greinargerð með frumvarpi til laga um náttúruvernd er með orðalaginu „brýn nauðsyn“ lögð áhersla á að einungis mjög ríkir hagsmunir geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst almannahagsmunir.

Samkvæmt nýlegum loftmyndum af svæðinu hefur óhreyfðu hrauni verið raskað þar á undanförmum árum. Þar á meðal er hluti þess hrauns sem er ætlað að varðveita í gildandi og fyrirhuguðu deiliskipulagi svæðisins. Umhverfisstofnun bendir á að skylt er að afla framkvæmdaleyfis, eða eftir atvikum byggingarleyfis, vegna allra framkvæmda sem fela í sér röskun á svæðum sem njóta sérstakrar verndar, sbr. skipulagslög og lög um mannvirki. Á þetta að tryggja að tekið sé til ítarlegrar skoðunar hvort framangreint skilyrði sé uppfyllt. Við mat á leyfisumsókn ber að veita saman mikilvægi náttúruvinnjanna sem í húfi eru og hagsmuni af fyrirhugaðri framkvæmd. Við matið skal litið til verndarmarkmiða 2. og 3. gr. náttúruverndarlaga auk þess sem tekið skal mið af mikilvægi minjanna og sérstöðu í íslensku og alþjóðlegu samhengi, sbr. 3. og 4. mgr. 61. gr. laganna.

Ákveði leyfisveitandi að veita leyfi þrátt fyrir framangreint skal leyfisveitandi, með vísan í 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, rökstyðja þá ákvörðun sérstaklega og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu. Einnig skal gera grein fyrir fyrirhuguðum mótvægisáðgerðum, sem og mögulegri endurheimt náttúruverðmæta þegar það á við. Þá skal afrit af útgefnu leyfi sent Umhverfisstofnun, sbr. 6. mgr. ákvæðisins.

Þess má einnig geta að leyfisveitanda er heimilt, skv. 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga að binda leyfi þeim skilyrðum sem nauðsynleg eru til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á þau náttúruvirkibærni sem verða fyrir röskun.

Niðurlag

Af ofangreindu er ljóst, líkt og fram kemur í ákvörðun Skipulagsstofnunar um matsskyldu framkvæmdar, að helsti áhættuþáttur framkvæmdarinnar er Ástjörn og vatnasvið og lífríki hennar. Mikilvægt er að gerð sé ítarleg óháð rannsókn á áhrifum framkvæmdarinnar á tjörnina.

Virðingarfyllst,

Agnes Þorkelsdóttir
sérfræðingur

Axel Benediktsson
sérfræðingur